[2023] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 754

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ @ ਸੁਮਨ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ ਆਫ ਦਿੱਲੀ)

(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1471 ਆਫ 2023)

ਮਈ 11, 2023

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਬਿੰਦਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 – ਧਾਰਾ 313 – ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ – ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 – ਧਾਰਾ 313 – ਇਸ ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ – ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੂਕ ਦਾ ਅਸਰ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 307 ਨਾਲ ਰੀਡ ਵਿਦ 120-B, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ – ਫੈਸਲਾ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਇਲਜ਼ਾਮੀ ਹਾਲਤ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ–ਪਰ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ– ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹੇ ਗਏ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਇਕੋ ਆਧਾਰ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹੋਈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਰੱਦ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 – ਧਾਰਾ 313(5) – ਲਾਭ – ਪ੍ਰਸਿਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ–ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313(5) ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਚੂਕਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ– ਪਰ, ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਿਆਇਕ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (i) ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਤੌਰ ਤੇ ਪੁੱਛੇ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਹਾਲਤ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ

ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ; (ii) ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਆ ਰਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ; (iii) ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ; (iv) ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ

ਨਾ ਪੁੱਛਣਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ; (v) ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਯੋਗ ਖਾਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰਾਲ ਹੋਵੇਗਾ; (vi) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਸੁਧਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਗਈ; ਅਤੇ (vii) ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਨੁਪੂਰਕ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (viii) ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਸਿਰਫ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 1951 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 49; ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 793 : [1974] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 489; ਐਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 819; ਸਮਸੁਲ ਹਕ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (2019) 18 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 161 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2.1 ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਇੱਕੋ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਬਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 42 ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 13 ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਨੇ ਜੋ ਦੱਸਿਆ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ" ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮਿਆਰੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 13 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉ

2.2 ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਦੋਸ਼ਯੁਕਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹੇ ਗਏ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11]]

2.3 ਸਿਰਫ ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦੋਸ਼ਯੁਕਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਕੱਲੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ 37 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਮੱਗਰੀ ਪੀਡਬਲਿਊ5 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਘਟਨਾ 1995 ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ

ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਖਾਮੀ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੱਜ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ--ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਹੇ ਗਏ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। 27 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਲੰਬੇ ਅੰਤਰਾਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਹੁਣ ਇਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਅਨਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 27 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 10 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਰੀਮਾਂਡ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਅਨਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾਸ 18-20, 23]

ਵੈਹਿਥਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 174 – ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰਣਵੀਰ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (2006) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 595 : [2009] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 653; ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (2014) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 270 : [2014] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 608; ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਟਿੱਗਾ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 108; ਸਤਯਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੀ, ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (2011) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 : [2011] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 138 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2009] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 653 ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2014] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 608 ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2011] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 138 ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1974] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 489 ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1471 ਆਫ 2023।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 01.11.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਏ ਨੰਬਰ 32 ਆਫ 2004।

ਸੁਮੀਤ ਵਰਮਾ, ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਵਿਨੈ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਚਿਰਾਗ ਐਮ. ਸ਼ਰੋਫ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਤੱਥਾਕਥਿਤ ਪਹਿਲੂ

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ 27 ਅਗਸਤ 2003 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

3. ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸੀ, ਜੋ ਵਿਮਲ (ਮਰਹੂਮ) ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਕਿ 01 ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 03:30 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਿਊ-3) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਕੇਬਲ ਟੀਵੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੇਬਲ ਟੀਵੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 01 ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 03:30 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ 5 ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਦੀ ਮਾਂ ਓਮੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ (ਮਰਹੂਮ – ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਦਾ ਭਰਾ) 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਵਿਮਲ ਨੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ (ਮਰਹੂਮ) ਅਤੇ ਓਮੀ 'ਤੇ ਛੁਰਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਮਰ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2) ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 6 ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੱਟਾ (ਦੇਸੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈਂਡਗਨ) ਸੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਲੀਲਾਂ

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੱਟਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਿਊ-3 ਨੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 84 ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-13 ਨੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਿਊ-13 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

5. ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਣਵੀਰ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ; ਮਹੇਸ਼ਵਰ ਟਿੱਗਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਝਾਰਖੰਡ; ਅਤੇ ਸਮਸੁਲ ਹਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਸਾਮ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ।

6. ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਤਯਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੀ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸੈਂਟਰਲ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡਤ ਜਾਂ ਖਾਮੀ ਬਾਰੇ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ 16 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਐਤਰਾਜ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਐਤਰਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ

7. ਅਸੀਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਛੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੈਰਾ 84 ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-13 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ, ਉਕਤ ਤਿੰਨ ਅਭਿਯੋਗੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 01 ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 03:30 ਵਜੇ ਛੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਲਲੇਖ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸੰਸਕਰਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਪ

8. ਅਸੀਂ ਪੀਡਬਲਿਊ-13 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-13 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-13 ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

9. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਕੁਝ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ।

10. ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਇਕੋ ਹੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਲੰਬਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 42 ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 13 ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜੋ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਨੇ ਦੱਸਿਆ। ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੈਲਰੀ ਦੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੱਟਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ" ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਛਾਪ ਲੈਣਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮਿਆਰੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 13 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹਾਲਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਗਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ

ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

11. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

12. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਰੇਸ ਇੰਟੇਗਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫੈਸਲੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚਾਰ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ6 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1898 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'CrPC ਦਾ 1898') ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਤੇ CrPC ਦਾ 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਪਾਰੀ ਮਟੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 18 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ :

"18. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 342 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਨੇ ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ [ਦ੍ਵਾਰਕਾਨਾਥ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, AIR 1933 PC 124 at p. 130 : 1933 SCC OnLine PC 11] ਵਿੱਚ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ, ਜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਿੰਦੂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਖਿਲਾਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਇਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ। ਪਰ ਚਾਹੇ ਮਾਮਲਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉੱਠੇ ਜਾਂ ਕਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਫਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਫਿਰ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 23 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"23. ਧਾਰਾ 342 ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਦਰਭਿਤ ਸਬੂਤ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਉਸ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਗੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ।"

ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ ਦੂਜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਅਤੇ ਅਨਜਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 16 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 16 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“16. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਲਜ਼ਾਮੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ ਪਰ ਖੋਜਾਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 2 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਇੱਕ ਛੁਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ ਪੰਚਨਾਮਾ, ਐਕਸਟ. 13). ਬੇਸ਼ੱਕ, ਛੁਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੋਜੀ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਛੁਰੀ ਦਬੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ1SUPERSCRIPT ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਇੱਕ ਖੂਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਛੁਰੀ ਦੇ ਬਲੇਡ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਸੀ, ਐਮ.ਓ 5/1 ਅਨੁਸਾਰ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ। ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁਣੇ ਸਨ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਪੈਂਟ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ PW 13, ਇੱਕ ਪੜੋਸੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 6 ਵਜੇ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਰੀਬਾ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬੰਦ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਖੋਖੇ ਹੇਠਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ ਹਨ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਪਰੀਖਣਕਾਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੈਂਟ ਉੱਤੇ ਖੂਨ ਮਰੇ ਹੋਏ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਅਧੀਨ ਰਸਾਇਣਕ ਪਰੀਖਣਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ, ਐਮ.ਓ 5/2 ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਦੇ ਬਲੇਡ ਉੱਤੇ, ਐਮ.ਓ 5/1, ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ"। ਉਸਨੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਛੁਰੀ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਝੂਠਾ ਦੱਸਿਆ। ਗੰਜੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਛੁਕ ਹਾਂ, ਕਿ ਛੁਰੀ ਅਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚੂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਚਾਕੂ ਅਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ, ਉਥੇ ਸੀ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੈਂਟ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸਨ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਾਗ ਹਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੂਨ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਖਾਸ ਸਵਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ. ਇਹ ਤਿੱਖਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ, ਕਿ ਕੈਦੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਰ ਇੱਕ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਹੈ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਮਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸ ਦੁਆਰਾ ਮੌਕੇ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ। ਸਬੂਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ. ਲਈ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਹੈ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਗਏ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਵਾਬ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ. ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਬੇਨਿਯਮੀ ਹੋਈ ਹੈ ਧਾਰਾ 342, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੇਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਖੂਨ ਦੀ ਪੈਂਟ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਮੂਹ। ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੱਭਣਾ ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਚਾਕੂ ਦੇ ਬਲੇਡ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ "ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ" ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਅਤੇ "ਲਹੂ" ਗਵਾਹੀ ਬਣਾਓ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਅਣਜਾਣਤਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਅਣਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ. ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਭਰੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ

ਲੰਬੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਥੋੜਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਐਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ)8 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 22 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: “22. ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਹਿਤਾ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 342, ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14. ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕੇਸ ਸਮਸੁਲ ਹਕ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 21 ਤੋਂ 23 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“21. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ, ਅਤੇ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਲ ਠੋਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ 9 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਮਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ, ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 313 CrPC ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਉਪਰੀ ਹੈ।

22. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਟ੍ਰਾਈਟ ਹੈ ਕਿ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਚਿਤ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ audi alteram partem ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਪਯੋਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਸਰਫ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [ਅਸਰਫ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, (2008) 16 SCC 328 : (2010) 4 SCC (Cri) 278]. ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ : (SCC p. 334, paras 21-22)

“21. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।” ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਿੰਦੂ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਉਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਹੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਨਸਾਫ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ ਐਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) [ਐਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ), (1976) 2 SCC 819 : 1976 SCC (Cri) 324] ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 342 (ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ) ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਭੇਦਭਾਵਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਬੇਮਕਸਦ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

=

15. ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੈਥਾ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ9$_{SUPERSCRIPT}$ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੂਕ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਪਟਦਾ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬਿਨਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਤਯਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਵਾਦ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਕੇ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਲੰਬੀ ਦੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਕਟਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿਚ ਖਾਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਾਬਰਾਓ ਬੋਬਾਡੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਹੋਵੇਗਾ।

(v) ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਹੱਤਵਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਯੋਗ ਖਾਮੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੰਤਰਾਲ ਹੋਵੇਗਾ;

(vi) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ ਗਈ; ਅਤੇ

(vii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਬਿਆਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(viii) ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਛੁੱਟੀ ਗਈ ਗੱਲ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਸਿਰਫ ਵਿਚਾਰਣ ਯੋਗ ਕਈ ਫੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।

17. ਹੁਣ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 04 ਜੁਲਾਈ 1998 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"ਦੋਸ਼

6. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 4ਥ ਜੁਲਾਈ 1998 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ :

(i) ਕਿ 1ਲੀ ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3.30 ਵਜੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ A-1 ਤੋਂ A-6 ਤੱਕ ਵਿਮਲ (ਮਰਹੂਮ) ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ (PW-3) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਰਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ PW-3 ਨੇ ਪਸ਼ਚਿਮਪੁਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਟੀਵੀ ਕੇਬਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120B ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੀਤਾ।

(ii) ਕਿ 1ਲੀ ਅਕਤੂਬਰ 1995 ਨੂੰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਘਰ ਨੰਬਰ 618/3, ਪਸ਼ਚਿਮਪੁਰੀ ਵਿੱਚ,

A-4 ਅਤੇ A-5 ਨੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਤੀ ਓਮੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਦਕਿ ਵਿਮਲ ਅਤੇ A-3 ਨੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਤੇ ਓਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਛੁਰੀ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹ ਕੇ 120B ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ।

(iii) ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਨੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ ਨਾਲ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤੀ 120ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

18. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 452 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤੀ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਲਜ਼ਾਮ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਸਿਰਫ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਵਾਪਰਿਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦੋਸ਼ਾਰੋਪਣ ਹਾਲਾਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਕੱਲਾ ਹਾਲਾਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ 37 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸਮੱਗਰੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ 42 ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣ ਬੁੱਧੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੈ ਕਿਵੇਂ, ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ।

19. ਘਟਨਾ 1995 ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸੁਝਾਅਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਸੁਝਾਅਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

20. ਭਾਵੇਂ ਮਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਖਾਮੀ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੱਜ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 27 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣਾ ਅਨਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੋਰਟ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ 27 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਰੀਮਾਂਡ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 10 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

21. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਵਿੱਚ 31ਸਤੰਬਰ 2009 ਤੋਂ ਜੋੜੇ ਗਏ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"313. ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ.- (1) ... ... ...

(2) ... ... ...

(3) ... ... ...

(4) ... ... ...

(5) ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਕਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313 ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੱਜ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਹ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਸਬੰਧਤ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਜੋਂ। ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੇਕਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਤਾਂ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਛੁੱਟਣਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

22. 1951 ਵਿੱਚ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ6 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਫਸੋਸ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 342 ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 72 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੂਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਿਆਇਕ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਨਿਆਇਕ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕਰੇਗੀ।

23. ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਰੀਮਾਂਡ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਅਨਿਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 27ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਗਸਤ 2003 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਧੂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ, ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 9 ਦੇ 2000 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ, ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰਾਉਲ ਸਾਵੰਤ ਅਤੇ ਸ਼ੇਵਾਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate